

Rozhovor s Antonínem Mokrým o CCBE

eFocus

Rada evropských advokátních komor CCBE (Conseil des barreaux européens) je mezinárodní nezisková organizace se sídlem v Bruselu zastupující přibližně přes 1 milion evropských advokátů skrze své členy - advokátní komory. Mezi řádné členy CCBE patří advokátní komory z 28 členských států Evropské unie, 3 států Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska. K členům, které zastávají status komor přidružených nebo pozorovatelských patří dalších 10 advokátních komor.

O CCBE se mluví jako o „hlasu“ advokátní profese v Evropě. Proč tomu tak je ?

„Musel bych začít malým exkurzem do historie, protože CCBE působí již 53 let. Myšlenka CCBE se prý zrodila v r.1960 na palubě lodi směřující do Basileje během kongresu Union Internationale des Avocats (UIA). Během putování po Rýnu účastníci zastupující šest tehdejších členských zemí EEC (Belgie, Francie, NSR, Itálie, Lucembursko a Nizozemsko) založili reprezentativní orgán složený z prezidentů jejich advokátních komor zaměřený na obranu nezávislosti advokátní profese a zájmů advokátů před orgány EEC. Teprve v r.1966 se CCBE stala autonomní neziskovou organizací definující svou misi jako „studium všech otázek dotýkajících se právnické profese v členských zemích Evropského společenství a formulování řešení navrhovaných za účelem koordinace a harmonizace výkonu advokátní profese v těchto zemích. Významným mezníkem se stal r.1977, kdy došlo k přijetí zásadního právního dokumentu, Směrnice o službách advokátů (77/249), která umožnila advokátům z EU poskytovat časově omezené právní služby v jiném státě EU. V téže roce nabídla CCBE identifikační karty, jakýsi služební pas, umožňující advokátům prokazovat se při poskytování právních služeb v jiném státě EU. V r.1979 byl zaznamenán úspěch v úsilí o oficiální uznání CCBE, když Evropský soudní dvůr přijal CCBE jako zúčastněnou stranu v řízení dotýkajícím se advokátní profese v Evropě. Případ označovaný jako AM&S Europe Limited vs. Komise evropských společenství se zaměřoval na otázku profesního privilegia pro podnikové právníky a CCBE v něm předložila impozantní právní rozbor pro potřeby Soudu. Jako výraz této aktivity zřídila CCBE svou Stálou delegaci při Evropském soudním dvoru. Stěžejním dokumentem se v r.1988 stal CCBE Code of Conduct (Etický kodex advokáta) upravující přeshraniční aktivity advokátů. Tato norma je dodnes pokládána za esenciální zdroj a vzor etických pravidel zvláště pro advokátní profesní organizace ucházející se o přidružení k CCBE v rámci rozšiřující se Evropy. V následujícím desetiletí se CCBE aktivně účastnila odborných debat při přípravě Směrnice o usazování (Establishment Directive 98/5), která byla nakonec přijata v r.1998 a dodnes umožňuje advokátům ze zemí EU usadit se v jiném členském státě za předpokladu, že jsou řádně zapsáni jako advokáti ve své domovské zemi a zaregistrují se u příslušné Komory země hostitelské.“

Jaké jsou cíle a poslání CCBE v současné době ?

„Úplně obecně lze říci, že základním posláním CCBE je obrana právního státu, lidských práv a demokratických hodnot. To si však klade za cíl mnoho organizací, v tom nejsme nijak výjimeční. Její zvláštní poslání tkví v zaměření se na to, aby advokátní profese mohla nerušeně uskutečňovat své poslání, tj. napomáhat přístupu ke spravedlnosti a ochraně práv a svobod občanů, k čemuž je ovšem nezbytné, aby byly respektovány základní hodnoty advokátní profese. Existuje bohužel stále mnoho problematických otázek, které znejišťují postavení advokacie v celoevropském kontextu, jako jsou například dopady soutěžního práva na základní hodnoty advokátního stavu (a tím i na práva občanů), vztah mezi povinnostmi advokátů a povinnostmi vlád zajistit bezpečnost obyvatelstva nebo dopady

globalizace a tržní liberalizace na právníckou profesi apod. Například politika snadného přístupu ke spravedlnosti je tématem stále aktuálním a v poslední době zvláště ožehavým. V průběhu prezidentství dánské prezidentky CCBE Anne-Birgit Gammeljord (2009) a v době švédského předsednictví v Unii vydala CCBE tzv. Manifest k nadcházejícím volbám do Evropského parlamentu, oficiálně pojmenovaný „Správná forma justice pro Evropu“. Shrnula v něm čtyři vůdčí body, jimiž by podle názoru CCBE měly směřovat aktivity nového Evropského parlamentu a nově zformované Evropské komise, pokud jde o justici a právo na obhajobu.“

Které body to tedy jsou?

„Nalezení správné organizace Evropské komise v oblasti otázek justice vytvořením samostatného Generálního komisariátu pro justici (DG Justice). Poté garantování práva klientů na porady s advokátem v plné důvěře. Třetím bodem je ochrana procesních práv podezřelých a jejich obhájců v trestních řízeních ve všech členských státech. A v neposlední řadě nalezení správného vyvážení mezi svobodou a bezpečností při přijímání legislativy na potírání terorismu a organizovaného zločinu. Dlouholeté volání CCBE po oddělení komisariátů a po vzniku samostatné DG Justice našlo nakonec své naplnění v rámci vstupu v platnost Lisabonské smlouvy a skutečně byl vytvořen samostatný Komisariát pro Justici (JUST) rozdělením původního Komisariátu pro Justici, Svobodu a Bezpečnost na Komisariát pro Justici a Komisariát pro vnitřní záležitosti. Stalo se tak v r.2010. CCBE sledává v této změně naplnění její snahy o důsledné oddělení mocí, předcházení střetu zájmů v oblasti lidských práv a svobod a také příležitosti pro lepší koordinaci legislativy dopadající na oblast justice. Pokud se týká dalších tří bodů nastíněných CCBE v Manifestu, jde o každodenní úsilí organizace o jejich prosazení ve vztahu k evropským institucím, ale i národním autoritám. Jedním z kroků v rámci úsilí o jednotnou ochranu procesních práv obviněných je publikace Přehledů práv obhajoby, které zveřejnila Evropská komise na portálu e-justice. Tyto přehledy byly připraveny CCBE ve spolupráci se zkušenými trestními obhájci z jednotlivých členských zemí, s národními Komorami, ministerstvy spravedlnosti a kvalifikovanými překladateli.L

Daří se CCBE komunikovat s evropskými institucemi a jak její působení v této oblasti mohou pocítit například čeští advokáti ?

„Myslím, že CCBE díky dlouholetým zkušenostem a působení přímo v centru evropského politického dění nachází vyvážený vztah k evropským institucím a je stále více uznávanou veličinou. Jde hlavně o kontakty s Evropskou komisí a Evropským parlamentem. Vzájemná důvěra se prohlubuje také díky tomu, že CCBE se především v posledních letech účastní řady projektů organizovaných Evropskou komisí. To, co známe pod obecným označením e-justice, má řadu subprojektů a v nich je CCBE velice aktivní, protože myslím správně předpokládá, že advokáti budou jednou z hlavních uživatelských skupin těchto IT řešení. Projekt E-Codex se zaměřuje na propojení národních systémů e-justice a umožnění elektronické komunikace mezi nimi, což například zahrne i účast advokátů v přeshraničních řízeních elektronickou formou. E-Codex má již dva pilotní projekty, jeden zaměřený na civilní a druhý na trestní věci. Na nich se v pilotní fázi bude zkoušet vzájemná interoperabilita mezi jednotlivými orgány v rámci EU. CCBE dále pokračovala v práci na projektu Find-a-Lawyer - síťového vyhledávače advokátů. Ten výrazně zjednoduší možnost každému evropskému občanovi v kterémkoli členském státě kontaktovat advokáta v jiném členském státě s použitím rodného jazyka. ČAK se tohoto projektu skrze CCBE účastní a výsledné řešení by již mělo být hotovo brzy poté, co děláme tento rozhovor. Z podnětu CCBE pak v návaznosti na to bylo navrženo pokračování tohoto projektu pod názvem Find-a-Lawyer 2 a vyvíjí se nová aplikace, která umožní verifikaci přihlášení elektronické identifikace evropského advokáta v rámci elektronických řízení (e-proceedings). Nadto, v r.2012 získala CCBE grant Evropské komise k projektu rozvoje Evropského vzdělávacího programu (European Training Platform). Má jít o IT systém zvyšující úroveň a dostupnost informací o tom, jaké vzdělávací kurzy z oboru práva jsou pořádány napříč členskými zeměmi Unie. Z toho, co jsem řekl, je myslím patrné v jakých směrech budou moci advokáti ale i jejich klienti benefitovat z toho, co CCBE podniká. Kromě toho je však třeba vidět, že v CCBE má advokátní profese v Evropě

svého strážce a zastánce pokud jde o unijní legislativu (ale i exekutivu), kterou sleduje a veřejně se k ní vyjadřuje. Ovšem i tehdy, pokud se stane, že některý z národních států zasahuje v rozporu s ustálenými principy do svobody a nezávislosti advokacie, pak je to CCBE, která alarmuje a apeluje ve prospěch advokátů příslušných zemí. V našem případě k takové nutnosti zatím díkybohu nedošlo, jsou však země, které se pomoci CCBE dovolávaly, ať už jde o mladé evropské demokracie nebo v poslední době země, které čelí postupům tzv. TROIKY z důvodu ekonomických obtíží.“



To mne přivádí k otázce, jakým způsobem se projevila hospodářská a finanční krize v sektoru poskytování právních služeb ?

„Ekonomická krize zasáhla přirozeně i právní služby, zdaleka ne však tolik jako finanční sektor či jiná odvětví hospodářství. Podle mého osobního názoru, vznikl možná až přehnaně zveličený dojem, že právní služby ustrnuly někde v minulém století a je třeba je oživit, dát jim nový impulz. To vede v některých zemích EU k poměrně velmi razantním reformám, podporovaným či někdy vynucovaným TROIKOU. Už v prosinci 2011 napsala CCBE spolu s Americkou advokátní komorou (ABA) dopis Mezinárodnímu měnovému fondu (IMF), v němž varovala před důsledky intervencí ze strany TROIKY v Irsku, Itálii a Řecku. Například v Irsku byl legislativně navržen model nového regulačního orgánu pro právní služby, jehož členové by byli jmenováni vládou. Ve Slovinsku se vláda pokoušela zrušit povinné členství v advokátní komoře. Všechny tyto kroky by měly závažný dopad na nezávislost, samosprávu a vnitřní disciplinární procesy v advokacii těchto a možná později i dalších zemích a hlavně by mohly zakládat nebezpečné precedenty pro budoucnost. Do dopadů finanční a dluhové krize v Evropě se mísí obavy z nedostatečné efektivity boje s terorismem a organizovaným zločinem, což se projevuje v pokusech ingerovat do povinnosti mlčenlivosti advokáta ve vztahu klientům a tuto v některých případech omezit. Například v oblasti legislativy proti praní špinavých peněz (Anti-Money Laundering). CCBE intervenovala ve známém případě „Michaud“ u Evropského soudního dvora, přičemž konečný výsledek tohoto případu byl pro advokacii v rámci možností vcelku pozitivní. Minimálně bylo rozsudkem potvrzeno, že je žádoucí, aby zde při hlášení podezřelých transakcí státním orgánům existoval jistý mezičlánek neboli jakýsi filtr, představovaný nezávislým profesním orgánem, tedy Komorou, což prozatím není uzákoněno ve všech zemích EU, ale nám se to v ČR podařilo prosadit. V loňském roce se jakýmsi leitmotivem Evropské komise a OECD stala pro oblast justice iniciativa či program nazvaný „Justice pro růst“ (Justice for Growth). Efektivita fungování justice je zde pojímána jako výrazný prorůstový faktor ekonomiky. Pro tento účel jsou zpracovány studie a tyto jsou v procesu konzultací. CCBE se účastní debat, monitoruje dění v této oblasti, a protože pokládá advokacii za nedílnou součást a partnera soudnictví, připravuje samostatné studie a

vyjadřuje se k návrhům řešení.“

O jaké konkrétní kroky se jedná ?

„CCBE se v mnoha ohledech ztotožňuje s programem „Justice pro růst“, má však obavy, aby za každou cenu nepřevážil zájem na růstu ekonomiky nad respektem k právnímu státu a k základním svobodám a právům. Členové CCBE se proto shodli po dlouhých debatách, že bude nutné nechat zpracovat nezávislou studii o vztahu ekonomiky a právních služeb. Tu zpracoval tým odborníků pod vedením profesora George Yarrowa, ředitele Institutu regulačních metod při oxfordské univerzitě. Jde o velmi komplexní srovnávací studii, která na jedné straně potvrzuje, že trh právních služeb se významnou měrou podílí na udržitelnosti trhů a na ekonomickém růstu, na druhé straně však dovozuje, že potenciální reformy v oblasti regulace či deregulace tohoto trhu, cílené ke zvýšení kvality či kvantity právních služeb, je nutné provádět po pečlivé a komplexní analýze systému, v němž působí a uvážení dalších dopadů takových reforem. Tato studie byla publikována a předána Evropské komisi s tím, že má současně napomoci v již rozjetém procesu hodnocení efektivity směrnic, které regulují volný trh právních služeb a svobodné usazování advokátů na území EU. K tomu bych ještě rád dodal, že CCBE v r.2012 (za prezidentství rakouské prezidentky Marcelly Prunbauer-Glaserové) vytýčila čtyři základní body svého programu na budoucí období 1) Podporu nezávislosti justice v kontextu reforem zaváděných TROIKOU v předlužených zemích Unie, které významným způsobem zasahují do fundamentální role advokátní profese a zásady samosprávnosti právnických profesí v demokratické společnosti; 2) Obhajobu náročných standardů v oblasti práv všech občanů na snadný přístup k právní službě advokáta, zvláště pro obviněné a podezřelé; 3) Podporu rozvoji e-justice jako nástroje pokroku v oblasti efektivního chodu justice; 4) Propagaci a ochranu právního státu, zejména obranu lidských práv a advokátů, kteří tato práva hájí, zvláště pak ve třetích zemích.“

Jak vlastně funguje organizační struktura CCBE ? Každý rok se volí nové vedení ?

„Ve stručnosti lze říci, že každý plnoprávný člen CCBE, tj. člen s hlasovacím právem, je reprezentován svou národní delegací, která nemůže mít více než šest osob. Každá země má tedy pouze jednu delegaci a ta reprezentuje advokátní stav v dané zemi, bez ohledu na to, zda v této zemi existuje více advokátních komor, jak je tomu například v případě Velké Británie, Francie, Belgie nebo Polska. Delegace vytváří každá země obvykle z některých vrcholných zástupců své advokátní komory či členů národní profesní organizace. Nejvyšším orgánem CCBE, která je založena podle práva Belgického království, jako mezinárodní neziskové sdružení, je Plenární zasedání. To rozhoduje o základních strategických otázkách a směrech rozvoje organizace, otázky běžné činnosti jsou rozhodovány na tzv. Stálém výboru, kterého se však účastní též všechny členské delegace. Prezidentství je v zásadě výkonný orgán, reprezentující organizaci navenek a činící neodkladná rozhodnutí v čase mezi zasedáními Stálých výborů. Sestává z prezidenta CCBE a třech vice-prezidentů. Ti jsou voleni každoročně na plenárním zasedání na dobu jednoho roku. Prakticky to však vypadá tak, že pokud tomu nebrání nějaká překážka, první vice-prezident se po roce stává prezidentem, a tak postupně dál až k třetímu vice-prezidentovi. Jde o časově poměrně náročnou činnost k přípravě agendy, neboť plenární zasedání se konají dvakrát ročně a stálé výbory šestkrát do roka. K tomu jim pomáhá činnost sekretariátu, sídlícího v Bruselu, který řídí generální tajemník.“

CCBE je rozvětvená organizace s řadou odborných výborů a pracovních skupin. Které jsou, z Vašeho pohledu, pro české advokáty nejdůležitější ?

„Ideální by bylo, kdybychom se mohli účastnit činnosti všech výborů, kterých je nyní 17, případně i pracovních skupin. V praxi to ovšem není zcela možné, protože by to pro Českou advokátní komoru znamenalo enormní náklady a ty jsou přísně limitované. Přirozeně však studujeme agendu všech výborů a vyhodnocujeme, které otázky jsou v dané době pro činnost české advokacie naléhavé nebo inspirující. Aktuálně se přímo svými reprezentanty účastníme práce ve výborech pro Přístup ke spravedlnosti, Trestněprávní výboru, Výboru pro deontologii, Výboru pro svobodné usazování

advokátů, Výboru pro lidská práva, Výboru pro vzdělávání, Výboru pro právo informačních technologií (IT), Výboru pro evropské soukromé právo, Výboru pro otázky nadnárodních advokátních firem a ve výboru PECO. Výbor PECO je takovým specifickým výborem, v němž jsme byli historicky velmi angažováni, také náš bývalý prezident Dr.Karel Čermák byl kdysi jeho předsedou. Je to výbor, který se zabývá otázkami rozvíjejících se advokacií hlavně na východ od hranic EU a napomáhá připravenosti přidružených a pozorovatelských zemí na jejich budoucí připojení k Unii. Často se zde řeší bohužel i otázky porušování lidských práv, pronásledování advokátů pro aktivní výkon jejich profese nebo vnitřních poměrů v profesních organizacích. PECO často zasahuje na ochranu takto postižených nebo na podporu nezávislého fungování tamních komor, ať už tomu bylo v poslední době v případě Běloruska, Gruzie, Bosny a Hercegoviny, Ukrajiny nebo Turecka. PECO se též účastní procedury navrhování kandidátů na výroční ocenění CCBE za lidská práva (Human Rights Award) udělované advokátům za zvláštní zásluhy dosažené v této oblasti. Výbory navrhuje, připravují nebo komentují desítky materiálů ročně v úzké spolupráci s Prezidentvím, sekretariátem a národními delegacemi. Všechny schválené dokumenty jsou k dispozici na webových stránkách CCBE, na internetu obecně a další informace jsou přístupné na Twitteru.“

Jaká je vaše osobní historie v CCBE?

„Pokud si dobře vzpomínám, tak ta započala již před přistoupením České republiky k Evropské unii. Bylo to tuším v r.2001 a od roku 2004 jsem vedoucím české delegace v CCBE. Dá se říci, že jsem tak trochu přivedl českou advokacii do prostředí již rozvinuté demokratické kultury naší profese, a to spolu s tehdejšími prezidenty naší komory JUDr.Stanislavem Balíkem, dnes ústavním soudcem, a posléze JUDr.Vladimírem Jirouskem. Jsem rád, že jsem byl přítomen tomu, když CCBE řídily takové osobnosti, jakými byli například prezidenti John Fish (Irsko), Hans-Jürgen Hellwig (Německo), Manuel Cavaleiro Brandao (Portugalsko), Colin Tyre QC (Spojené království) nebo dvě výjimečné prezidentky, které jsem zmiňoval již dříve v tomto rozhovoru. Není zde bohužel prostor jmenovat všechny další.“

Jste sám zapojen v některých orgánech ?

„Jsem již třetí volební období (od roku 2007) členem finančního výboru CCBE. O tom jsem se dosud nezmiňoval, protože ten má poněkud zvláštní postavení. Sleduje totiž řádné a efektivní hospodaření organizace a jsme v této oblasti poradním orgánem Prezidentství. Bylo nás pět členů, nyní již šest, protože agenda narůstá. Ročně se hospodáří s částkou okolo 2 milionů euro. V posledních letech řešíme např. otázku investic do nových prostor, otázky financování projektů jichž se CCBE účastní, neustále hledáme úspory a doporučujeme Prezidentství, jak finančně zvládnout stále narůstající náklady, prakticky ve všech oblastech činnosti. Přirozenou ambicí vedení CCBE je, aby organizace byla co nejvíce viditelná a snadněji tak dosahovala svých cílů. Prostředky jsou však omezené potud, že činnost je financována převážně z povinných příspěvků členských zemí a ty si bedlivě hlídají, zda jsou jimi vložené prostředky vynakládány šetrně a účelně. Kromě činnosti ve finančním výboru, jsem členem výboru pro usazování advokátů, výboru PECO a ad hoc docházím i na další odborné výbory a pracovní skupiny, pokud se tam projednávají témata zásadní důležitosti.“

Máte nějaké osobní cíle nebo představy čeho je třeba v následujících letech dosáhnout ?

„Protože se v CCBE pohybuji už řadu let, rozhodl jsem se (a byl jsem navržen) na pozici třetího vice-prezidenta, což by v případě mého zvolení a pokud mi to zdraví a jiné okolnosti umožní, vedlo v perspektivě cca čtyř let na pozici prezidenta organizace. Není to pro mne otázka osobních ambicí, ale rád bych se této výzvy chopil v zájmu české advokacie. Ostatně, jsem přesvědčen, že česká advokacie si takové „ocenění“ zaslouží, protože její postavení v evropském kontextu je myslím velmi solidní. Pokud jde o cíle, myslím, že celoevropsky vzato je předmětem mimořádné závažnosti problematika přístupu ke spravedlnosti, což souvisí také s otázkou „legal aid“ a bezplatného poskytování právní pomoci „pro bono“. Systematicky se tyto dvě formy často zaměňují, ve skutečnosti „legal aid“ někdo platí a „pro bono“ je ta skutečná bezplatná právní pomoc pro potřebné.

Napříč všemi zeměmi EU, někde více, někde méně, je s touto oblastí potíží, protože na jedné straně státy nedisponují dostatečnými prostředky na „legal aid“ a pokud jde o činnost „pro bono“ je svízelné s tím, že jen nemnoho advokátů je ochotno poskytovat právní rady zcela zadarmo. Obou činností však je stále více zapotřebí a advokáti, bohužel, nejsou na trhu jediní, kdo by o takovou činnost projevovali zájem. Přitom jsou jediní, a o tom jsem pevně přesvědčen, kdo jsou schopni i takovou právní službu poskytovat vysoce kvalifikovaným způsobem a s plnou odpovědností. Advokátní komory a samotní advokáti by se měli zamyslet nad tím, jak jít tomuto problému vstříc a něco nabídnout, jinak se iniciativy ujmou jiní a advokacie bude ztrácet na svém výsadním postavení v oblasti poskytování právních služeb. Takové tendence již existují u nás i v jiných zemích, čemuž napomáhá raketový rozvoj informačních technologií. Dalšími problémy je zefektivnění činnosti justice, nepřiměřená délka soudních řízení, vysoké soudní poplatky atd. Zkrátka „přístup ke spravedlnosti“ bude podle mého názoru velkým tématem nadcházejících let, po celé Evropě. Bylo by pro mne výzvou na tomto poli ještě nějakou chvíli pracovat.“

Měli by se o organizace typu CCBE zajímat spíše zkušení advokáti, anebo jste pro větší zapojení mladých právníků ?

„Jak jsem již vícekrát opakoval na jiných místech, bylo by přirozeně velmi povzbuzující, pokud by mladá generace advokátů měla větší zájem o činnost v mezinárodních profesních organizacích. CCBE nevyjímaje. Na mezinárodním odboru ČAK a v mezinárodní sekci komory takoví již pracují a ta práce, kterou dělají, je pro ně školou získávání zkušeností a potřebného rozhledu. Agenda CCBE zasahuje do všech oborů práva, přestože by se mohlo zdát, že jde převážně o „právo advokátní“. Není tomu tak zcela... Na druhé straně je třeba vědět, že jakákoli zmiňovaná aktivita jde vždy tak trochu na úkor vlastní profesní práce a samozřejmě volného času, kterého ovšem při náročnosti advokacie nebylo nikdy dostatek. Mladým advokátům nelze vyčítat, jestliže maximum svého úsilí věnují své praxi, i když si myslím, že ve středním a pozdějším věku u každého přijde doba, kdy si řekne : „A co takhle vyjít si trochu za humna a porozhlédnout se ?“

Děkujeme za rozhovor.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Půl roku po účinnosti novely stavebního zákona](#)
- [Rozhovor s Adamem Vojtěchem](#)
- [Video rozhovor s Danielou Kovářovou](#)
- [Video rozhovor s Martinem Maisnerem](#)
- [Video rozhovor s Monikou Novotnou](#)
- [Video rozhovor s Robertem Nerudou](#)
- [Video rozhovor s Michalem Vepřekem](#)
- [Video rozhovor s Robertem Němecem](#)
- [Video rozhovor s Michalem Hinkem](#)
- [Video rozhovor s Janem Pořízkem](#)
- [Video rozhovor s Martinem Nedelkou](#)